

A LIBAPÁSZTORLÁNY

Anyámat sosem engedték a nagyszülei a többi gyerekkel játszani. Mindig találtak neki munkát, mert falun az bőven akadt. Délutánonként általában a libákat kellett terelgetnie, le a töltés mögé, a Tiszához. Erről mesélt, miközben a szülőfalujába tértünk, hogy meglátogassuk a nagymamája sírját.

Aznap tollfosztásra készültek. Olyankor kitépkedték a liba tollait, amit a padláson szárítottak, később pedig paplant vagy párnát tömtek vele. Hatalmas érték volt abban az időben a dunna.

– Vigyázz, hogy össze ne verekedjenek a szomszéd libáival! – kiáltott utána a nagyanyja. Anyám csak bólintott, közben arra gondolt, hogy azért bemegy majd egy kicsit ő is a vízbe a többiekkel.

Amikor a folyóhoz értek, a libákat egy tisztásra terelte, közel a parthoz, ő pedig levetkőzött és megmártózott a vízben. Gyorsan repült az idő, a többiek már hazafelé vették az útjukat. Csak ő és a libák maradtak ott.

Felöltözött és elindult hazafelé. Amikor a szomszéd háza előtt jártak, a Sáríka néni libái rátámadtak az övéire. Anyám szaladt és a botjával igyekezett őket szétválasztani, de a toll csak repült a levegőbe, a por meg egyre sűrűbb volt. Mérgében rácsapott az egyik szomszéd liba fejére, mire az eldőlt. Végül sikerült az állatokat szétválasztani és beterelni a kapu mögé. Csak egyetlen jószág feküdt az út szélén, az, amelyik az ütést kapta.

Anyám felkapta és szaladni kezdett a Tisza felé. Locsolta a libát a hideg vízzel, dugdosta a fejét a víz alá, de semmi haszna nem volt. A jószág kimúlt. A töltésről kiabálást hallott. A nagyanyja volt, őt szólongatta. Ijedtében a dögöt az egyik fűzfa alá dobta, a folyó szélére.

– Erzsike! Nem láttad a Sáríka néni libáját? – kiabálta.

– Én nem!

– És mit csinálsz még lenn?

– Mosom a lábamat, mert poros volt.

– Na indíts hazafelé, de máris!

Anyám nagyon félt, hogy kitudódik a dolog. Lesütött fejjel ment a nagyanyja mellett az úton.

– Nem vigyáztál jól a libákra, összeverekedtek – dorgálta meg az öreg.

– Nem tehetek róla, a Sárika néni libái mind olyan vadak! Ránk támadtak és nem tudtam mit csinálni – sajnálkozott anyám.

Sárika néni ment velük szemben.

– Erzsike, nem láttad az egyik libámat?

– Én nem – válaszolta halkan.

– Nem láttad, merre legeltek?

– Ott, lenn a Tiszánál.

– Eredj, mutasd meg neki – szólt a nagyanyja.

Anyám elindult a töltés felé Sárika nénivel, közben abban reménykedett, hogy hátha elvitte a víz a dögöt. A folyópartra érve a vízen egy fehér liba úszott, feje lebukva.

– Ott a liba! – kiáltott fel anyám. – Biztos megfulladt!

– Hogy az istenbe fulladhat meg egy liba?! – dühöngött Sárika néni. – Ezzel már semmit sem tudok kezdeni – mérgelődött tovább, majd hátat fordított és visszaindult a faluba.

Amikor anyám hazaért, a nagyanyja már az ajtóban várta.

– Meglett a liba? – kérdezte.

– Meg – válaszolta anyám.

– Hol volt?

– A vízben. Belefulladt.

– A liba vízbe fulladt?

– Igen.

– És mégis hogyan, gyermekem?

– Hát, amikor alábukott.

– Alábukott?

– Igen, mert rosszul érezte magát.

– Mégis mitől?

– Hát, én azt már nem tudom, csak sejtem.

– És elmondod?

– Vagy a melegtől, vagy mert valaki megütötte?

– Mégis ki üthette meg a libát, jányom?

– Hát, én azt már nem tudom, de lehet, hogy a szomszéd lány volt, amikor összeverekedtek a miénkkel.

– Aha. És utána lement a liba megmosakodni a Tiszába, mert rosszul volt?

– Hát, segíteni kellett neki...

– No és mégis hogyan?

– Hát, le kellett vinni és megmosdatni.

– És ki segített neki?

– Én voltam az, nagymama.

– És mégis hogy dőglött meg az a jószág?

– Lehet, hogy ijedtemben vízbe fojtottam.

– És nem a bottal verted fejbe?

– Csak egy kicsit, de esküszöm, én nem akartam! Csak azok a szomszéd libák nem mentek el, hiába hajtottam én őket! Mérgemben rávágtam a fejére, de nem akartam megölni!

– És miért hazudtál nekem?

– Félttem, hogy kikapok.

– A libáért nem kaptál volna, de a hazugságért igen.

Anyám elmosolyodott, amikor a Tisza töltéséhez értünk. A nagy fűzfa már nem állt a folyó partján. Lassú léptekkel sétáltunk a vízhez.

– Itt fojtottam meg a libát – nevetett fel –, legalább húsz éve nem jártam itt.

Ezután sokáig állt egy helyben, szótlanul.

A temetőig csak egy utcán kellett keresztülmenni. Apró gyerekek szaladgáltak, az idősek pedig a kapualjban ültek a lócákon. Megbámultak minket. Anyám mindenkinek köszönt, én is így tettem. Egy kislány jött velünk szemben, lehajtott fejjel, libákat terelt. Egy görnyedt hátú öregasszony kiabált utána.

– Vigyázz, hogy össze ne verekedjenek a szomszéd libáival!

Anyám egy pillanatra megtorpant, megismerte a nő hangját. Sárrika néni volt az.

ZINA NÉNI

Akkoriban váltam el az első férjemtől, és nem lakhattam többé abban a házban, ahol korábban éltünk. Hiába tettem ki őt, naponta jött rám a milícia. Éjszaka vagy nappal, mindegy volt nekik. Ha a faluban nem volt áram, én voltam a hibás, azt mondták, nálam van zárlat, ha nem volt víz, hogy nálam van csőtörés. Muszáj volt elköltözni onnan.

Abban az időben gyerekkel albérletet nem lehetett találni, úgyhogy az egyetlen lányomat le kellett tagadnom. Egy vénasszony magához vett engem kvártélyba. Zina néni. Pénzt nem vett el, csak azt kérte, hogy naponta háromszor látogassam meg. Egyszer reggel, amikor kenyeret kellett vin-

nem, aztán délben, ebéddel, majd este, amikor a házimunkában segítettem neki. Eleinte csak tollat fosztottunk, kukoricát törtünk. Nem esett nehezemre segíteni neki. Úgy négy hónap után aztán egyre furcsábban kezdett viselkedni. Megpróbálta lefoglalni az egész napomat, hogy ne tudjak dolgozni. Ha kihagytam egy-egy látogatást, rögtön azzal fenyegetett, hogy utcára tesz. Én pedig kiszöktem vagy elkérezkedtem a munkából, csak hogy a kedvére tegyek.

Egyszer megkért, hogy menjek be, segítsék neki. Azelőtt soha nem engedett be a házba, csak az előtte elterülő teraszon ülhettem.

– Erzsike, meg kéne fejni a kecskéket – mondta, és intett, hogy kövessem.

A fatákolmány belseje újságpapírral volt kiplakátózva, a padló pedig sárral tapasztva, amit széna fedett. Beljebb, a fal mellett négy kecske állt. A vénasszony leült egy székre, nagy csuprot vett elő, és elkezdte fejni őket. Csak álltam mellette, amíg ő mutatta, milyen mozdulatokkal kell húzni az állat tőgyét. Amikor befejezte, én az ajtó felé indultam.

– Ne siess – szólt utánam, majd a lábával arrébb kotorta a szénát, és egy csapóajtóra mutatott. – Emeld fel!

Felemeltem az ajtót, nejlonzacskó takarta el a lejáratot.

– Vedd fel! – parancsolt rám, és én szót fogadtam.

Megcsapott a bűz. Dögszag terjedt szét a házban. Az öregasszony egy zseblámpával világított a gödörbe. Lenn három kecske állt. Amikor meglátták a fényt, reszketve ugyan, de megpróbálták kimászni. Erejük nem volt, szinte haldokoltak.

– Ezek még levegőt sem kapnak! Etessük meg őket, mert tejük biztosan nincs – próbáltam finom hangot megütöni, bár dühös voltam. Félttem, hogy ha megsértem az asszonyt, az utcára kerülök. Kenyérdarabokat és vizet hozott, én lemásztam és megettettem a kecskéket.

Hogy megszabaduljak a bűztől, megpróbáltam elterelni a figyelmét – az udvarra hívtam, a csapóajtót szándékosan nyitva hagyva, hogy friss levegő jusson a gödörbe.

– Az udvaron is vannak, nézzük meg akkor azokat – mormogta.

A hátsó udvar nagy volt és tágas. Ötméterenként kutyaólak és láncra vert kutyák álltak a magas deszkakerítés mellett. Akadt, ahol a láncra vert állat már nem élt. De kecskét sehol nem láttam.

– Hol van itt kecskeól? – kérdeztem tőle, mire az udvar közepére mutatott.

A kutyák habzó szájjal ugattak. A földön újabb csapóajtó állt, az alatt pedig másik nejlon. Az udvaron három gödörben éheztek a kecskék.

Hazaérve átkutattam a lakást. Egy szekrényfiókban dokumentumokat leltem: születési anyakönyvi kivonatot, halotti bizonyítványt és házassági leveleket. Számolni kezdtem, az asszony nyolcvanhat éves, és hét férfival kötött házasságot. Leültem a díványra, és töprengeni kezdtem.

Zina néni görbe hátú és alacsony. Fején mindig rózsás fejkötőt visel. Ám a szeme olyan kék, mint a tenger, és olyan a csillogása, mint a gyermekszemeké.

Másnap megint mennem kellett hozzá.

– Zina néni, hadd fizessek inkább a lakásért, mert nem tudok szétszakadni – kértem az öreget.

– Nem kell nekem a pénz! Olyan nehezedre esik egy vénasszonyon segíteni? – kiabált rám.

– Nem, de így nem tudok munkába járni. A fizetségből pedig felfogadhatna valakit, aki ráér és segít.

– Azt hiszed, bárkit beengedek? A kutyákat is azért tartom, mert már nem egyszer kiraboltak.

– Nincs magának senkije? Nincsenek gyerekei?

– Nincs. Gyere velem – szólta, és elindult a ház mögé, keresztül a kutyákkal teli udvaron. A csapóajtók alatt hallottam a kecskéket nyöszörögni. Az udvar legvégén kiskapu nyílt egy akácosba. Kicsi tisztás közepén egy széles, de alacsony tölgyfa állt. Ágai kétfelé nyúltak, közepén pont annyi hely volt, hogy egy ember kényelmesen leülhetett. Ott telepedett le az asszony.

– Ki kell szedni a szedret. Gyökerestől – mondta.

A kerítés mentén végig szederindák futottak.

– Mít zavar az magának?

– Be fog nőni az udvarra. Ma este szedd ki őket – és ezzel elnyúlt a tölgyfa egyik ágán.

Amíg én az indákkal bajlódtam, ő figyelt engem. Szinte élvezte, hogy mennyit kínlódom. Késő este lett, mire befejeztem. A kezemet véresre marták a tüskék. Égett és viszkedett. Hazamenet pedig elkapott az eső, teljesen bőrig áztam.

Reggel lázasan ébredtem. Úgy éreztem, hogy a kezeim elégnek. Nem bírtam elmenni Zina nénihez. Délben taxit hívtam, és a kórházba vittem magam. Az orvos azt mondta, ha nem vigyázok magamra, akár tüdőgyulladásom is lehet. A kezemet bekente kenőccsel, és bekötözte.

Este kopogtak az ajtón. Egy magas, kék szemű férfi állt ott, mellette Zina néni.

– Szedd össze a holmid, és tűnj el – mondta egyenletes hangnemben.

- Beteg vagyok, Zina néni, különben mentem volna.
- Most már ne gyere. Egy órán belül add oda a kulcsot a fiannak.
- Azt mondta, nincs senkije...
- Egy óra múlva visszajön. Add oda neki a kulcsot.
- Ezt csak azért, mert ma nem mentem? Nem érti meg, hogy beteg vagyok?
- Egy óra múlva – hátat fordított és elment.

Összeszedtem a holminkat, felöltöztettem a lányom. A kék szemű férfi pontos volt. Leadtam a kulcsot, taxit hívtam, és egy barátnőmhöz mentünk. Azt hiszem, öt hónap után akkor aludtam jól először.

